مرگ کارتن خوابها در سرمای زمستان

سعید پورزند

تن پوشها برتن، دستکش ها بردست، یقه ها برآمده و نفسهای سرد همراه با ازدحام جمعیتی که درجهات مختلف در رفت و آمد هستند نمایشی زنده از رفتارهایی که صبحگاهان درحاشیه های خیابانهای کلان شهرتهران به اجرا درمی آید. البته بی توجه به آنچه که درست درچند قدمی ما رخ می دهد و گاه ابعاد فاجعه آمیزی چون مرگهای بی صدا را به تصویرمی کشد!

براستی با احساس سرمایی که صبحگاهان برشهر سایه می افکند، چقدر به وضعیت اسفبار افرادی اندیشیده ایم که شب پیش از آن بدون سرپناه درمیان کارتن ها خزیده اند و یا به گوشه ای رفته و دررنج خود و از سرما؛ «مچاله» شده و «سر» ها را درزیر لباسهای مندرس و کثیف فروبرده اند. بی شک آنها نخفته اند چرا که اگر هم قصد به خواب رفتن داشته باشند از فرط گرسنگی نمی توانند بیاسایند. گرسنگی، بی پناهی، بیکاری و... اینها همان بی خانمانها هستند و به تعبیری راندگان اجتماع یا محصول دگردیسی اجتماعی.

چگونه می توان ناظر این نوع پدیده ها بود؟ چه کسی پاسخگوست؟ چنین وضعیتی تحت چه شرایطی پدیدمی آید؟ چه اقداماتی صورت گرفته و راهکارها چیست؟ پرسشهایی که دراین گزارش، سعی شده بدانها پرداخته شود.

از دید دکتر محمدهمایون سپهر، استاد دانشگاه عوامل گوناگونی در بروز این پدیده دخیل هستند؛ در دوران انتقال از جامعه سنتی و کشاورزی به اصلاحات ارضی اتفاقاتی رخ می دهد و به عده ای زمین نمی رسد و بعضی هم به صورت اتفاقی در روستاها و یا شهرها کارمی یابند.

درنتیجه آن، سرگردانی ایجاد می شود که می تواند تداوم یابد. جدای از این، در مسأله حادث شده، می توان به نقش انقلاب و سپس دوران گذر به جامعه صنعتی و مونتاژ و جنگ اشاره کرد. به طوری که به خاطر تبعات جنگ، عده ای خانه و کاشانه و سرمایه خود را ازدست می دهند و آواره می شوند. ازنظر مسائل اجتماعی هم عواملی نظیر اعتیاد، از دست دادن کار، طلاق و رهایی از کانون خانواده و... به عنوان دیگر دلایل مؤثر در بروز پدیده بی خانمانها به شمار می آیند.

این استاد دانشگاه می افزاید: ما از نظر تاریخی قوانین مدونی دراین باره نداشته ایم و در دوران معاصر به لحاظ آنکه بحث تأمین اجتماعی مطرح است و دولتها موظف به ارائه خدمات اجتماعی هستند، این موضوع کم کم مدنظر قرارمی گیرد. هم اکنون تمام سعی دولت و سازمانهایی نظیر سازمان تأمین اجتماعی معطوف به تحت پوشش قرارگرفتن افرادی است که درمحلی مشغول به کار هستند. البته این کار نیز بر اساس لیست ارائه شده ازسوی کارفرما صورت می گیرد و سعی می شود افراد طبق قوانین و مقررات تحت سرپرستی قرار بگیرند ومهمترین مسائل آنان نظیر بهداشت، کار، یک ماه مرخصی سالانه، حق عائله مندی و آسیبهای حین کار لحاظ شود.

دکتر سپهر ادامه می دهد: ازطرفی با افزایش درآمدهای نفتی، وضعیت افرادی که صاحب خانه، سرپناه یا آشیانه نیستند، آهسته آهسته مدنظر قرارگرفت واین فکر پدیدآمد که چارچوب الگویی برای بهره مندی چنین افرادی ازامتیازاتی که ایجاد می شود، شکل گیرد.

دراین میان سازمان بهزیستی، کمیته امداد و مؤسسات خیریه سعی کردند، این افراد را پوشش بدهند.

زمانی که صحبت از فعالیتهای سازمان بهزیستی، کمیته امداد و دیگر نهادها مثل فرمانداری و شهرداری تهران به میان می آید توضیحات لازم درخصوص این بحث ازسوی هریک از آنها ضروری می نماید. با این وجود از نظرات فرماندار تهران به دلیل مشغله زیاد و معاونت حمایت کمیته امداد به خاطر مسافرت، بی بهره ماندیم.

دکتر سیدهادی معتمدی مدیرکل دفتر آسیب دیدگان اجتماعی سازمان بهزیستی نیز می گوید: براساس مصوبه شورای عالی امور اداری در سال ۷۹، بحث مربوط به بی خانمانها و در راه ماندگان به شهرداری و کمیته امداد ارجاع شده و مقوله هایی نظیر بیماران روانی، کودکان خیابانی، زنان آسیب دیده و... به سازمان بهزیستی ارائه شده است.

آنچه مسلم است شورای عالی اداری برای اصلاح ساختار و ایجاد هماهنگی در فعالیت دستگاههای اجرایی به منظور ارتقای کارایی و بهبود روشهای مربوط به مبارزه با تکدی گری، شناسایی و تعیین وضعیت افراد بی سرپرست، گمشده، متواری، درراه مانده و موارد مشابه و همچنین تنظیم وظایف دستگاههای عمومی و دولتی، مصوبه یادشده را ارائه کرده است. برپایه تبصره ماده۲ این مصوبه، تأمین محل و امکانات و تجهیزات موردنیاز اردوگاه، توسط شهرداری صورت خواهدگرفت و به تشخیص استاندار از سایر امکانات و اعتبارات استان استفاده خواهدشد.

اعتبارات موردنیاز مجتمع های اردوگاهی نیز ازمحل بودجه عمومی و کمکهای مردمی تأمین خواهدشد. تعریفی که از مجتمع اردوگاهی درمصوبه مذکور ارائه شده هم به نوبه خود قابل تعمق است؛ مجتمع اردوگاهی محلی است که زیرنظر فرمانداری در شهرهای بزرگ تشکیل و مسؤولیت نگاهداری موقت، شناسایی وضعیت، گروهبندی و تعیین تکلیف افراد موضوع این مصوبه را به عهده دارد.» همچنین برپایه ماده ۳ مصوبه یادشده، شهرداری موظف است نسبت به شناسایی و جمع آوری و تحویل افراد، موضوع این مصوبه به مجتمع و اردوگاهها اقدام نماید.

درماده هفتم نیز به صراحت عنوان شده که کمیته امداد امام(ره) موظف است ضمن هماهنگی با مسؤول مجتمع اردوگاهی پوشش حمایتی و هدایتی لازم را برای افراد نیازمند، گمشده و متواری و درمانده به عمل آورد.

با این وصف و با توجه به آنچه ذکرشد، شهرداری و کمیته امداد دراین باره مسؤولیت مستقیم دارند، نکته ای که در ارتباط با نهاد دوم ناگفته می ماند و درمورد نهاداول که همان شهرداری است با پاسخ جالب توجهی مواجه می شویم؛ « درحیطه وظایف شهرداری نیست.» مهندس امیررضا واعظی آشتیانی عضو شورای شهر تهران با اعلام این مطلب اضافه می کند: در این چند روزی که هوا سرد بوده است نگران وضعیت این افراد بی خانمان بودم. عقیده دارم که چه در سطح دولتی و چه در سطح غیردولتی مسؤولان در مقابل این جماعت مسؤولیت هایی دارند. البته حدود ۸۵ ـ ۸۰ درصد از این افراد را معتادین و ولگردها تشکیل می دهند و عده ای هم کارگران فصلی هستند که از دهات و شهرهای دور به تهران می آیند و به صورت گروهی در نقطه ای از شهر که احساس امنیت کنند، تمرکز می یابند. البته پیدایش این امر در تابستان بیشتر است و در زمستان هم افراد دیگری هستند که کارتن خوابی کرده و در کنار خیابان بیتوته می کنند.

وی می افزاید: در کشورهای دیگر گرمخانه هایی تأسیس می کنند البته نه به این معنا که هر شب بی خانمانها بتوانند از آنها استفاده کنند. درواقع این گرمخانه ها به صورت موردی استفاده می شوند ولی آنچه واضح است پدیده کارتن خوابی در کل دنیا وجود دارد. با این حال از آنجا که ما ملتی عاطفی و نوعدوست هستیم از ویژگی دیگری نسبت به سایر مردم دنیا برخورداریم و برهمین اساس افراد خیر می توانند در این ارتباط مؤثر واقع شوند و مثل مشارکت در مسجدسازی و مدرسه سازی در مورد فوق نیز مشارکت نمایند. درواقع در جایی که شاید وسع شهرداری، سازمانها و ارگانها نرسد آنها می توانندر ایجاد محیط هایی برای افراد بی پناه مشارکت نمایند البته این موضوع را هم باید لحاظ کرد که ممکن است در سایه این کار، چنین پدیده ای رواج یا بد و امکان « خیابان خوابی » بیشتر شود. به همین خاطر باید تدابیر لازم اندیشیده شود.

مهندس آشتیانی دریاسخ به این پرسش که آیا تاکنون مرکزی برای نگهداری از این افراد تأسیس شده یا خیر می گوید: تاکنون به صورت رسمی وجود چنین مکانی را نشنیده ام و فکر نمی کنم هیچ ارگانی اقدام به این کار کرده باشد. ما نمی توانیم سازمان خاصی رامتهم کنیم وبگوییم آن سازمان باید این کار را انجام می داده است. آنچه مسلم است چنین پدیده هایی (کارتن خوابی) وجود دارد و اجتناب ناپذیر است. ضمن اینکه از منظر مردم ناخوشایند به شمار می آید. دکتر معتمدی مدیرکل دفتر آسیب دیدگان اجتماعی سازمان بهزیستی از زاویه ای دیگر به بحث نگاه می کند؛« قبل از هر چیز باید دید این امر چطور اتفاق می افتد. من به عنوان یک روانپزشک هم گویم که بسیاری از این افراد بیمار روانی هستند و به شکل بیمار روانی رها می اند. همچنین افراد سالمندی که خانواده ندارند و یا افراد بیکار دراین گروه هستند. در این میان شرایط جبری اجتماعی مثل جنگ و خرابی های وسیع تعداد بی خانمانها را افزایش می دهد. البته باید در نظر داشت که فقر تنها فقر مالی نیست و در این ارتباط فقر اجتماعی، فقر تأمین اجتماعی، فقر قوانین اجتماعی و فقر حمایتی مورد توجه است.»

وی می افزاید: مهمترین اصلی که در مورد بی خانمانها مطرح است، بحث قانون تأمین اجتماعی است و اینکه حقوق شهروندی چیست؟ به عنوان مثال، در افغانستان ممکن است زنده ماندن حقوق شهروندی باشد ولی در سوئیس با بعضی کشورهای خاص حتی شرایط تفریحات و ازدواج را دولتها یا نهادهای خاص باید تأمین کنند. حال باید دید ما از چه قوانینی برخوردار هستیم؟ ما قانون تأمین اجتماعی نداریم درحالی که یکی از وظایفی را که برای وزارت رفاه قائل هستم، همین قانون است و اینکه یک شهروند از چه حقوق انسانی و رفاهی برخوردار است.

دکتر معتمدی ادامه می دهد: درست است که دولت بیکاری را کاهش داده، مسکن ارزان قیمت تأسیس می کند، به دنبال افزایش ظرفیت دانشگاهها، وام مسکن و یا هر کار دیگری هست اما باید دید آیا هر گام دولت قطعاتی از یک«پازل» اجتماعی است و یا براساس نیازسنجی و فشار جامعه، اقداماتی صورت می گیرد یا خیر؟ به هر حال اگر ما قانون تأمین اجتماعی را بیاییم، بعد می دانیم چه باید انجام دهیم.

دکتر سپهر هم با اشاره به اینکه نیاز به یک طرح ملی، در این خصوص احساس می شود، می گوید: از آنجایی که وسعت خاک ما زیاد است با جمعیتی یک میلیون وسیصدهزارنفری در عشایر و وجود ۴۰ هزار روستا روبرو هستیم ضمن اینکه هر روز بر تعداد شهرها نیز افزوده می شود. بنابراین نیاز به وجود یک سازمان برای ساماندهی مسأله بی پناهان احساس می شود که در این میان دانشکده های علوم اجتماعی، جامعه شناسی و مردم شناسی در کنار شوراهای شهر و روستا می توانند به صورت مجزا و یا همراه با هم در ارائه این طرح ملی شرکت کنند. این کار به واسطه احتیاج به یک بانک اطلاعاتی ضروری است چرا که آمار دقیقی از افراد بی پناه به خاطر نداشتن جای ثابت و مشخص وجود ندارد.

مهندس آشتیانی هم درارائه راهکارهای پیرامون حل این موضوع عنوان می کند: به عنوان یک شهروند عقیده دارم تمامی مسائل و مشکلات شهری را می توان در سایه تعامل، همدلی و هماهنگی و فارغ از نگاههای متفرقه و سیاسی حل کرد. اما وقتی هجمه ای علیه خدمت شروع شود، واکنشهایی صورت می گیرد که آن عمل، انجام نشود. ما باید به این سمت و سو برویم که از کار مثبت حمایت کنیم. نگاههای سیاسی و نگاههای تنگ با زاویه های بسته می تواند از جمله عوامل به چالش کشیده شدن خدمت باشد.

به این ترتیب بی خانمانها زمستان سرد امسال را نیز باید به هر شکل ممکن از سر بگذرانند، به امید؛ فردایی بهتر.

یک جدول با دو شرح ۳۰۰۳

جدول روزنامه ایران دارای دو شرح «عادی و ویژه» است. در صورت تمایل به حل دوشرح ابتدا یکی از شرحها را با مداد حل کرده و سپس با پاک کردن جواب شرح اول، به حل شرح دوم بپردازید.

جدول عادی

افقی:

۱ـ عادل ـ پایان و نهایت امری
۲ـ روزها ـ برابر و مساوی ـ با داخل میانه ای ندارد
۳ـ عدد خیطی ـ سخن لطیف و آموزنده ـ نیمه دیوانه ـ ماه سریانی
۴ـ معدن ـ بادکرده، آماسیده ـ بعد از این
۵ـ نوشیدن ـ ازاجزای سفره نوروزی ـ غذای نذری
۶ـ نصف هرچیز ـ تپه ای درمکه به فاصله ۴۲۰ متری صفا که عمل سعی میان آن و صفا انجام می گیرد ـ فیلمنامه
۷ـ راندن بی ادبانه ـ ظلم و جور ـ مایع زندگی ـ درنگ و تأنی
۸ـ عدد دونده ـ عقیده راسخ ـ کلید موسیقی
۹ـ قلب قرآن ـ نوعی حلوا ـ خدای من ـ ماه سرد
۱۰ـ بهبودی زخم ـ محبوب و معشوق ـ امر به آمدن
۱۱ـ تیر پیکاندار ـ از اعداد ترتیبی ـ بزرگتر از دریا
۱۲ـ لطیفه ـ بزرگداشت، احترام کردن ـ به دنبال رفت می آید
۱۳ـ معادل فارسی فاکس ـ کوچک ـ قله ای در فارس ـ نشانه مفعولی
۱۴ـ باهوش ـ دورویی و نفاق ـ سخن و حرف
۱۵ـ آکروباسی، نمایش دادن برروی ریسمان ـ فروغ و تابناکی

عمودی:

۱ـ کتاب مشهوری ازجک لندن آمریکایی
۲ـ جمله قرآنی ـ به پوشش خود می نازد ـ ماده ای که تقریباً تمامی سفیده تخم مرغ از آن تشکیل شده است
۳ـ بیماری ـ دهان ـ عضو پرکار ـ چاقوی آشپزخانه
۴ـ ناشناس، بی نام و نشان ـ کلید خودرو ـ هرفصل کتاب
۵ـ آنچه درجنگ از دشمن گرفته شود ـ غذای ظهر
۶ـ خوب می برد ـ خرگوش ـ فرشته ـ پایان نامه
۷ـ صریح ـ صورت غذا ـ پهلوان ـ از استانهای کشورمان
۸ـ مشکل و دشوار ـ دشت و صحرا ـ جیران
۹ـ ریاکار ـ حرف همراهی ـ فاصله میان دو پا درهنگام راه رفتن ـ برابر
۱۰ـ نام فرانسوی رود راین ـ خاک گور ـ شهری در استان مذکور در ردیف هفتم عمودی ـ برداشت محصول
۱۱ـ ودیعه و سپرده ـ گوشت کباب شده
۱۲ـ جنس بعضی پارچه ها ـ شاعر پریشان ـ مکانها
۱۳ـ نشسته ـ جامه و لباس ـ طناب و ریسمان ـ میان
۱۴ـ اهل قاره سرسبز ـ موجود زشت و خیالی ـ عقیده شمردنی
۱۵ـ طبق اصل هفتاد و هشتم عهدنامه ها، قراردادها و موافقت نامه های بین المللی باید به تصویب... برسد.

جدول ویژه

افقی:

۱ـ نام قدیم «آگاهی» ـ عامل کاهش قابلیت انرژی
۲ـ سرود و آواز ـ مرکز بحرین ـ مصغر پسر
۳ـ مساوی عامیانه ـ همه اجسام دارند ـ نفس خسته ـ فرمان توقف
۴ـ پول قدیمی ـ گازی در جو خورشید ـ مرکز کشور فلاسفه
۵ـ بشر ـ خانه های ریز روی عکس ـ دهن کجی
۶ـ خروس مازنی ـ تخلص زیب النساء بیگم، شاعره فارسی گوی هندی ـ بلبل
۷ـ سلطان ـ شاعر معاصر سایه عمر ـ سخنان زیرلبی ـ بخشی از یک دستگاه گیرنده که علامتهای رادیویی را به علامتهای صوتی و تصویری تبدیل می کند
۸ـ شاگرد زیبا ـ شهرزیبای شمالی ـ منقار
۹ـ نوشته خنده دار ـ تاب و توان ـ قمر ـ قیمت بازاری
۱۰ـ روشن و نورانی ـ همنشین ـ از اسامی زنان فرنگی
۱۱ـ اشاره به دور ـ بخشی از اوستا ـ افسانه ای و شاعرانه
۱۲ـ بانگ و آوا ـ فارغ التحصیل رشته های فنی ـ نابدری
۱۳ـ استان سرسبز شمالی ـ بلی در مکالمه ـ غارت ـ تازه خریده ایم
۱۴ـ وسایل اضافی خودرو ـ از خدایان قدیم بابل که پرستش او در زمان سلطنت حمورابی به اوج رسید ـ شهری در استان آذربایجان شرقی
۱۵ـ از میوه ها ـ بهانه

عمودی:

۱ـ داستانی ازخوخرحه لوئیس بورخس ادیب آرژانتینی
۲ـ زشت و مهیب ـ جانوری گوشتخوار شبیه سمور ـ نامزد انتخاباتی
۳ـ تن مخمور ـ درجه حرارت ـ چارچوب ـ کشف رازی
۴ـ نصرت و مدد ـ پولاد ـ به گربه گم کنند
۵ـ ترنم کردن ـ گلی خوشبو
۶ـ مطمئن و بی خطر ـ واپسین ـ حشره چسبنده ـ صابون خیاطی
۷ـ هزار کیلو ـ نشانه تیر ـ نام کوچک نیستروی مهاجم هلندی منچستر یونایتد انگلیس ـ یکی از بخشهای شهرستان نائین
۸ـ افراد خانواده ـ خداوند ـ نگاه و نظر
۹ـ آسایش ـ شخص و ذات ـ می گیرند تا بیاموزند ـ از بتهای اعراب اهل جاهلیت
۱۰ـ عدد منفی ـ پارسایی ـ پوسیده ـ واژگون شدن
۱۱ـ سپرده ـ نفس سرکش
۱۲ـ نوعی پارچه نخی نازک ـ شهر ـ بی موقع و نامناسب
۱۳ـ مخفف اوستا ـ شتر قوی ـ دوستان خاموش ـ نوعی حلوا
۱۴ـ ماده سفیده ای که در بافتهای گیاهی و حیوانی یافت می شود ـ جوانمردی ـ دورکردن
۱۵ـ عنوان اثری به قلم جان وایتینگ

حل جدول عادی شماره ۳۰۰۱

حل جدول ویژه شماره ۳۰۰۱

جدول ویژه همراه با جوایز ویژه در ایران پیام (نیازمندیهای روزنامه ایران)